

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

GLAVA RATOVANJA UHUDA

(tj. GLAVA borbe na brdu Uhudu kod Medine) i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "I pošto si poranio od svoje porodice (da) pripraviš (tj. pripravljavajući, razmiještajući ti) vjernike (na neka) sjedišta (tj. mjesta) za (određenu) borbu (tj. za borbu, za rat na Uhudu), a Allah je slušalac, znalac (tj. Allah sve čuje i sve zna).", i (GLAVA) Njegovoga govora, veličajno je Njegovo spominjanje: "I ne oslabite, i ne žalostite se, a vi ste najviši (najgornji) ako ste bili (tj. ako budete) vjernici. Ako dotakne (snađe) vas (kakva) rana, pa već je dotakla (bezbožnički) narod (jedna) rana slična njoj, i ti dani (danovi) su (takvi da) mijenjamo (smjenjujemo) njih među ljudima (izvjesnima), i zbog (toga da) zna (tj. da pokaže one) koji su vjerovali (koji vjeruju) i (da sebi) uzme od vas svjedoke; a Allah neće voljeti (ne voli) nasilnike. I zbog (toga da) umanji Allah (tj. da očisti grijehе onih) koji su vjerovali (koji vjeruju) i (da) zbriše nevjernike (bezbožnike). Ili ste (vi) mislili da uniđete (da ćete unići u) raj, a nije još znao (nije pokazao nikako) Allah (one) koji su se borili od vas i (da) zna strpljive. I zaista već ste bili (takvi da) želite smrt otprije (nego) sretnete nju, pa već ste vidjeli nju, a vi gledate." I (GLAVA) Njegovoga govora: "I zaista već je bio istinit vama Allah (u) Svome obećanju pošto ubijate njih" - iskorijenjujete njih ubijanjem - "sa Njegovom dozvolom, dok (tj. ubijate ih do časa) kada ste oslabili, i prepirali ste se o stvari i pogriješili ste od (časa) poslije što je pokazao vama (ono) što volite, od vas je (neko takav) ko hoće ovozemnost, a od vas je (neko takav) ko hoće zadnji (potonji, drugi svijet); zatim je okrenuo vas od njih zbog (toga da) isproba (iskuša, stavi u iskušenje) vas; i zaista već je oprostio vama (zbrisao od vas, sa vas tu vašu grešku), i Allah je vlasnik dobrote na vjernike (tj. dobar prema vjernicima)." I (GLAVA) Njegovoga govora, uzvišen je: "I ne misli (ne računaj) nipošto (one) koji su se ubili (koji su ubijeni, poginuli) u putu Allaha mrtvima (da su mrtvi).....". Odlomak (taj vidi u Kur'anu).

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Abdul-Vehhab, pričao nam je Halid od 'Ikrimeta, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Uhuda:

"Ovo je Džibril, uzimač (uzeo) je za glavu svoga konja, na njemu je čestica (tj. oruđe, oružje) rata."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdurahima, izvijestio nas je Zekerija, sin 'Adijja, izvijestio nas je Ibnul-Mubarek od Hajveta, od Jezida, sina Ebu Habiba, od Ebul-Hajra, od 'Ukbeta, sina 'Amira, rekao je:

Klanjao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na ubijene Uhuda (tj. Izvršio je posmrtnu molitvu-dženazu za poginule muslimane u borbi na Uhudu) poslije osam godina kao opraštač (koji se oprašta od nekoga na rastanku) za žive i mrtve. Zatim je izašao (pojaviо se na) govornicu (govornici), pa je rekao:

"Zaista ja sam između vaših ruku (tj. ja sam pred vama) preteča (prethodnik, predvodnik), i ja sam na (nad) vama svjedok (na Sudnjem danu). I zaista vaše obećanje (tj. mjesto gdje vam obećavam da ćemo se sastati na Sudnjem danu na drugome svijetu) je bunar (moj bazen). I zaista ja zaista gledam k njemu (bunaru, bazenu za vodu) iz ovoga svoga mjesta. I zaista ja nisam (da) se bojim na (nad) vama (Ne bojim se da će se pojaviti to) da pridružujete (nekoga Allahu, tj. da postanete mnogobošci, idoloпоklonici), ali ja (tj. nego ja)

se bojim (da će zavladatai toliko) na (nad) vama ovozemnost da se međusobno natječete (takmičite vi za) nju (da ćete se natjecati, takmičiti za nju)."

Rekao je: Pa je bila (ova njegova hutba-propovjed, predika) zadnji pogled (što) sam pogledao njega ka poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

(Izraz "kao opraštač za žive i mrtve" ima smisao: kao opraštač, poput onoga ko se oprašta od živih i od mrtvih, jer predosjeća da će brzo otići i rasti se od živih, a predosjeća da se neće ukopati kod umrlih, među umrle u tom groblju.)

PRIČAO NAM JE Ubejdulah, sin Musa-a, od Israila, od Ebu Ishaka, od Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Susreli smo idolopoklonike (mekanske) tada (tj. u borbi na Uhudu). I posadio je (tj. postavio je u zasjedu na jednom klancu, prolazu u zaleđu) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (jednu) vojsku od strijelaca, i učinio je zapovjednikom nad njima Abdullaha (sina Džubejra) i rekao je:

"Neprestano budite (tu, ovdje). Ako ste vidjeli (Ako vidite) nas (da) smo se pokazali (kao pobjednici) nad njima, pa neprestano budite (tu). A ako ste vidjeli njih (da) su se pokazali (pobjednici) nad nama, pa ne pomažite nas (nego ostanite tu, ovdje gdje vas postavljam)." Pa pošto smo se susreli (sukobili sa idolopoklonicima), pobjegli su (bježali su oni), čak sam vidio (njihove) žene (da) žestoko žure u (tj. po) brdu, podigle su od svojih golijeni (donje dijelove odjeće tako da) su se već pokazali njihovi kolutovi (prstenovi na nogama koji su stavljeni kao ukras). Pa su uzeli (tj. počeli muslimanski vojnici u zasjedi da) govore: "Plijen, plijen (ratni idite da pokupite)!" Pa je rekao Abdullah, sin Džubejra: "Ugovorio je k meni (tj. Postavio je kao ugovor, obavezu k meni) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, da (to jest): "Neprestano budite (tu)." Pa nisu htjeli (oni to). Pa pošto nisu htjeli, promijenila (izmijenila) su se njihova lica. Pa se je dogodilo sedamdeset ubijenih (ubijeno je sedamdeset). I nadvisio (nadvio) se Ebu Sufjan, pa je rekao:

"Da li je u narodu (tome, vašem) Muhamed?" Pa je rekao: "Ne odgovarajte mu." Pa je rekao: "Da li je u narodu sin Ebu Kuhafeta (tj. Ebu Bekr)?" Rekao je: "Ne odgovarajte mu." Pa je rekao: "Da li je u narodu sin Hattaba (tj. Umer)?" Pa je rekao (Ebu Sufjan nakon toga): "Zaista ovi su se pobili (tj. pobijeni su, izginuli su), pa da su bili živi (da su živi), zaista bi odgovorili (oni na moje zapitkivanje, pitanje)." Pa nije posjedovao Umer svoju osobu (nije imao strpljenja, tj. nije mogao da se savladava i da štiti dalje), pa je rekao:

"Slagao si (tj. Lažeš, nismo izginuli), o neprijatelju Allaha! Ostavio je Allah na tebe (tebi ono) što žalosti tebe." Rekao je Ebu Sufjan: "Budi velik, Hubel (Hubele, tj. Pobijedilo vjerovanje u Hubela - paganskoga kipa)!" Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Odgovorite mu!" Rekli su: "Šta (da) reknemo (Šta da kažemo)?" Rekao je: "Recite: "Allah je veći (viši) i veličajni (od svega i svakoga)!" Rekao je Ebu Sufjan: "Za nas je (tj. Mi imamo) El-'Uzza-a, a nema Uzza-a za vas (a vi nemate Uzza-a, a i to je ime jedne vrste paganskoga kipa)."

("Uzza" u običnom jezičnom značenju označuje pridjev ženskoga roda u smislu najčasnija, najmoćnija.)

Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Odgovorite mu." Rekli su: "Šta (da) reknemo?" Rekao je: "Recite: "Allah je naš zaštitnik (pokrovitelj), a nema

(nikakvoga) zaštitnika za vas (tj. a vi nemate zaštitnika)." Reкао je Ebu Sufjan: "Dan je (ovaj naša odmazda nad vama) za dan Bedra. I rat su kove (tj. naizmjenično pobjeđivanje i doživljavanje poraza). I naći ćete mrcvarenje (unakažavanje nekih vaših ubijenih ljudi), nisam zapovjedio njega (tj. nisam davao naređenje da se iko mrcvari), a nije (ono) neprijatno meni (tj. a nije mi ni mrsko to što su neki činili)." Izvijestio je mene Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan od Amra, od Džabira rekao je: Zajutrili su se vinom (tj. Pili su izjutra kao doručak vino na) dan Uhuda (neki ljudi (muslimani), zatim su se ubili (tj. pobijeni su, izginuli su taj dan kao) mučenici (šehidi).

PRIČAO NAM JE Abdan, pričao nam je Abdullah, sin Mubareka, izvijestio nas je Šubete od Sa'da, sina Ibrahima, od njegovoga oca Ibrahima da se je Abdur-Rahmanu, sinu Avfa donijelo (neko) jelo, a bio je postač (postio je), pa je rekao:

Ubio se (Ubijen je) Mus'ab, sin Umejra, a on je bolji od mene. Mrtvačka odjeća stavila mu se je (a sastojala se je) u (jednom) ogrtaču (koji nije mogao da ga svega pokrije): ako mu se pokrila njegova glava, pokazale su se njegove dvije noge, a ako su se pokrile njegove dvije noge, pokazala se je njegova glava. I mislim ga (I mislim da) je rekao (još i ovo): I ubio se (ubijen, poginuo) je Hamza, a on je bolji od mene. Zatim se prostrlo (tj. dalo se je obilje) nama od ovozemnosti (ono, tj. ovo ovoliko) što se je prostrlo. Ili je rekao: Dalo nam se od ovozemnosti (ono) što se nama dalo. I već smo se pobojali da budu (da će biti da) su naša dobra djela požurila se nama (platiti, isplatiti na ovome svijetu, pa da na drugome svijetu nemamo šta tražiti). Zatim je počeo (da) plače, čak je ostavio jelo (to što mu je donešeno da ga jede).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan od Amra, čuo je Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: Reкао je (jedan) čovjek Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Uhuda:

"Da li si vidio (mislio, tj. Šta misliš) ako sam se ubio (ako budem ubijen, ako poginem danas), pa gdje sam (tj. gdje ću biti) ja?" Reкао je: "U raju." Pa je bacio (neke) datule (koje su bile u) njegovoj ruci, zatim se borio dok se ubio (dok je najzad boreći se ubijen, poginuo - dok nije poginuo, dok nije ubijen).

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Aameš od Šekika, od Habbaba, sina Eretta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Iselili smo (Emigrirali smo) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, tražimo sebi (tj. tražeći sebi) lice Allaha (tj. Božije zadovoljstvo), pa trebala je (tj. treba da je, obavezna je) naša nagrada na Allaha. I od nas je (neko takav) ko je prošao ili otišao (a) nije jeo od Njegove (ili: od svoje) nagrade (na ovome svijetu nijednu) stvar (ništa, nimalo). Bio je od njih (takvih jedan i) Mus'ab, sin Umejra. Ubio se je (Ubijen je na) dan Uhuda (a) nije ostavio (ništa) osim (jedan) ogrtač (plašt). Bili smo (u takvoj prilici) kada bismo pokrili s njim (ogrtačem) njegovu glavu, izašle su (izašle bi, pokazale bi se) njegove dvije noge; a kada bi se pokrile s njim njegove dvije noge, izašla je (izašla bi, ukazala bi se) njegova glava. Pa je rekao nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pokrijte s njim njegovu glavu, i učinite (stavite) na njegovu nogu izhir (mirisnu trstiku, piriku, travu miloduh)." Ili je rekao: "Bacite na njegovu nogu od izhira (nešto, nekoliko)." A od nas je (neko takav) ko (je taj što) je sazrio (sazreo) njemu njegov plod (rada dobrih djela i borbe za Islam), pa on (sebi) bere njega. Izvijestio nas je Hassan, sin Hassana, pričao nam je Muhamed, sin Talhata, pričao nam je Humejd od Enesa, bio zadovoljan Allah

od njega, da je njegov stric odsustvovao od Bedra (tj. nije sudjelovao, učestvovao u borbi na Bedru), pa je rekao: Odsustvovao sam (Izostao sam) od prvoga ratovanja (od prve borbe) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Zaista ako dadne prisustvovati meni Allah (nekoj drugoj borbi) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, zaista će vidjeti svakako Allah što (tj. kako) se dajem truditi (kako ću se truditi, a to će reći: kako ću se hrabro boriti). Pa je sreo dan Uhuda. Pa su se porazili (poraženi su određeni muslimanski) ljudi. Pa je rekao:

"Moj Bože! Zaista ja se ispričavam k Tebi od (onoga) što su napravili ovi, - misli (na poražene) muslimane - i čistim se k Tebi (tj. odričem se pred Tobom) od (onoga) što su donijeli njega idolopoklonici (u ovom okršaju)." Pa je stupio naprijed sa svojim mačem (sabljom). Pa je sreo Sa'da, sina Muaza (Muazovoga sina), pa je rekao: "Gdje ćeš (Kuda bježiš), o Sa'de? Zaista ja nalazim (tj. osjećam) miris raja ispod (niže) Uhuda." Pa je otišao (u najveću vatru borbe prsa u prsa), pa se ubio (pa je ubijen, poginuo je). Pa nije se prepoznao (dručkije) do (tako da) je prepoznala njega njegova sestra sa mladežom (tj. po mladežu), ili sa njegovim (po njegovim) jagodicama. I sa njim (tj. I u njega) je sedamdeset i nekoliko (povreda što) od udarca (udaraca kopljem), i (što od) udarca (mačem, sabljom) i prostrijeljenja sa strijelom.

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, pričao nam je Ibnu Šihab: izvijestio me je Haridžete, sin Zejda sina Sabita, da je on čuo Zejda, sina Sabita, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Izgubio sam (jedan) ajet od Ahzaba (odlomak iz poglavlja El-Ahzab) kada smo pisali (prepisivali) Mushaf (zbirku, primjerak knjige u kojoj je sav Kur'an, Božija objava Muhammedu a.s.), slušah poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita (uči) njega (taj ajet što sam ga izgubio, što mi nedostaje). Pa smo tražili njega, pa smo našli njega sa Huzejmetom, sinom Sabita, Ensarijom (tj. našli smo ga kod Huzejmeta, a to je ovaj ajet):

"Od vjernika su (jedni) ljudi (takvi da) su bili istiniti (u onome) što su se obavezali Allahu na njega, pa od njih je (neko takav) ko je izvršio svoj zavjet (tj. ko je već umro), a od njih je (neko takav) ko očekuje.....". Pa smo priključili (uvrstili) njega (taj ajet) u njegovu suru (u njegovo poglavlje) u Mushafu.

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Adija, sina Sabita, rekao je: čuo sam Abdullaha, sina Jezida (Jezidovoga), (da) priča od Zejda, sina Sabita, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je izašao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, ka Uhudu, vratili su se (neki) ljudi od (onih) ko je (bio) izašao sa njim (u borbu). A bili su drugovi Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, dvije stranke (tj. bili su se razdvojili na dvije stranke, grupe): stranka (jedna što) govori: "Borićemo se s njima (tj. protiv njih - mekanskih idolopoklonika!)", i stranka (druga što) govori: "Nećemo se boriti s njima!" Pa je sišla (objava slijedećega ajeta):

"Pa šta je vama (da ste se razdvojili) u licemjercima (u odnosu na licemjerce na) dvije stranke, a Allah je povratio njih sa (onim, tj. zbog onoga) što su stekli (oni, tj. počinili).....".

(Ili: "Pa nije za vas u licemjerce (na) dvije grupe (da se vi razdvajate), a Allah je povratio njih sa (onim) što su stekli.....". Ili: "Pa nije (za) vas (da se razdvajate) u (vezi) licemjeraca (a to će

reći nevjernika - da se razdvajate na) dvije stranke, a Allah je povratio njih sa (onim, zbog onoga) što su stekli.....".)

I rekao je (Muhammed a.s.): "Zaista ona (tj. grad Medina) je lijepa (blagoslovena tako da) ništi (odstranjuje, uništava) grijeha (tj. grijehnike, nevjernike) kao što ništi (odstranjuje, tj. topi, rastapa) vatra rđu (trosku od) srebra."

(To je drugi hadis koji je već prolazio u tekstu, ili će doći.)

GLAVA:

"Pošto su pomišljale (odlučile) dvije grupe od vas da oslabe njih dvije (tj. da se odstranu-odstrane, odustanu od borbe), a Allah je zaštitnik njih dviju, i na Allaha pa neka se oslonu (oslonu) vjernici."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Ibnu Ujejneta od Amra, od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Sišao je ovaj ajet u (vezi) nas (tj. o nama): "Pošto su pomišljale dvije grupe od vas da oslabe njih dvije...." (sišao je u vezi nas) Selimetovića i Harisetovića, i (ja) ne želim da on nije sišao, a Allah govori (veli u tome ajetu): "a Allah je zaštitnik njih dviju.....".

(A to će reći-a to znači: Iako se u tom ajetu iznosi greška što se je pomišljalo na slabljenje, odnosno odustajanje od borbe, ipak Božije riječi "a Allah je zaštitnik njihov....", pokazuje da je ta greška oprostena i da ona nije bila odlučena čvrsto da se izvede i učini.)

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Sufjan, izvijestio nas je Amr - on je sin Dinara - (izvještavajući on) od Džabira, rekao je: rekao je meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da li si sklopio brak (da li si se oženio), o Džabire?" Rekao sam: "Da." Rekao je: "Šta je to (ta, dakle: Ko je ona)? Je li djevojka, ili (je) udovica?" Rekao sam: "Nije (djevojka), nego udovica." Rekao je: "Pa da si (tj. Zašto nisi oženio) djevojku (pa da ona) zabavlja tebe (da se igra s tobom)?" Rekao sam: "O poslaniče Allaha! Zaista moj otac se ubio (ubijen je na) dan Uhuda, a ostavio je devet kćeri (kćera), bile su (one) meni (one su meni) devet sestara, pa sam mrzio (tj. pa nisam želio) da skupim (sastavim) k njima (jednu) djevojku ludu (tj. nevještu u poslu) kao (što su) one, ali (tj. nego sam sebi uzeo u brak jednu) ženu (da) češlja njih i stoji nad njima (tj. i da se brine o njima)." Rekao je: "Pogodio si."

PRIČAO MI JE Ahmed, sin Ebu Surejdža, izvijestio nas je Ubejdulah, sin Musa-a, pričao nam je Šejban od Firasa, od Ša'bije, rekao je: pričao mi je Džabir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da se njegov otac našao mučenikom (tj. pao je, poginuo je kao šehit, šehid-mučenik na) dan Uhuda, i ostavio je na njemu (tj. na sebi jedan) dug (dugovanje) i ostavio je šest kćera. Pa pošto je prispjelo trganje (branje ploda sa) palmi, rekao je:

Došao sam poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam rekao:

"Već si znao (Već znaš) da je moj otac našao se mučenikom (poginuo je na) dan Uhuda i ostavio je mnogo duga. I zaista ja želim da vide tebe (njegovi) vjerovnici (zajmodavci, kreditori)." Pa je rekao: "Idi, pa uhrpaj (sakupi) svaku (vrstu od) datula (hurmi)

na (jednu) stranu." Pa sam (to) učinio, zatim sam pozvao njega. Pa pošto su pogledali k njemu (ugledali njega), kao da su se oni potaknuli sa mnom (da još gore postupaju u) tom času. Pa pošto je vidio šta prave (čine oni), ophodao (obišao) je okolo (oko) najveće (od) njih uhrpavanjem (oko najveće hrpe) tri puta, zatim je sjeo na nju, zatim je rekao:

"Pozovi sebi svoje drugove (tj. vjerovnike, zajmodavce)." Pa nije prestao (da) mjeri njima dok je izvršio Allah od (tj. za) moga oca njegov emanet (dug, dugovanje). A ja sam zadovoljan da izvrši Allah njegov emanet i (da, tj. pa makar da) se neću vratiti ka svojim sestrama (ni) sa (jednom) datulom. Pa je spasio Allah (te) hrpe, sve njih, čak (tako da) zaista ja gledam ka hrpi koja je (ta što) je bio na njoj Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kao da se ona nije okrnjila (ni za) jednu datulu.

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, od svoga oca, od svoga djeda, od Sa'da, sina Ebu Vakkasa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Vidio sam poslanika Allaha (Allahovoga), pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Uhuda i sa njim su dva čovjeka, bore se njih dva od njega (da odbiju napade neprijatelja), na njima dvojici su bijele odjeće, kao najžešće borenje (toga dana, tj. bore se njih dva najžešće), nisam vidio njih dvojicu (nikada) prije, a ni poslije.

PRIČAO MI JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Mervan, sin Muavijeta, pričao nam je Hašim, sin Hašima, Sa'dija, rekao je: čuo sam Seida, sina Musejjeba (Musejjevovoga), (da) govori: čuo sam Sa'da, sina Ebu Vakkasa (da) govori:

Izvadio (tj. Izručio, Ispraznio) je meni Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, svoj tobolac (od strijela na) dan Uhuda, pa je rekao:

"Gađaj, tvoj otkup je moj otac i moja mati!"

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Jahja-a, sina Seida, rekao je: čuo sam Seida, sina Musejjeba (da) je rekao: čuo sam Sa'da (da) govori:

Sastavio je meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, svoje roditelje (na) dan Uhuda.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Lejs od Jahja-a, od sina Musejjevovoga da je on rekao: rekao je Sa'd, sin Ebu Vakkasa, bio zadovoljan Allah od njega:

Zaista već je sastavio (sakupio, skupio) meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Uhuda svoje roditelje, obadva (oba) njih (tj. i oca i majku). Hoće (da kaže da je to učinio) kada je rekao: "Tvoj otkup je moj otac i moja majka!", a on se bori.

(Sastavio mi je roditelje svoje - to će reći: Rekao mi je da bi me otkupio davši za mene svoga oca i svoju majku kada bih ja pao u ropstvo, ili inače. Sa'd je bio dobar strijelac u ratu.)

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Mis'ar od Sa'da, od Ibnu Šeddada, rekao je: čuo sam Aliju (da) govori:

Nisam čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) sastavlja svoje roditelje (ni) za jednoga (čovjeka, tj. nikome drugome) osim Sa'du.

PRIČAO NAM JE Jeserete, sin Safvana, pričao nam je Ibrahim od svoga oca, od Abdullaha, sina Šeddada, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Nisam čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) je sastavio svoje roditelje (ni) za jednoga (čovjeka, ni za koga, nikome) osim za Sa'da, sina Malika (osim Sa'du Malikovome), pa zaista ja sam čuo njega (da) govori (na) dan Uhuda:

"O Sa'de, gađaj, tvoj otkup je moj otac i moja majka!"

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, od Mutemira, od njegovoga oca, rekao je:

Tvrdio je Ebu Usman da ono nije ostao sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u nekom (od) tih dana koji su (ti što) se bori (on) u njima (niko drugi) osim Talhate i Sa'd, od pričanja (tj. po pričanju) njih dvojice (samih koji su to pričali lično Ebu Usmanu).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebul-Esveda, pričao nam je Hatim, sin Ismaila, od Muhameda, sina Jusufa, rekao je: čuo sam Saiba, sina Jezida, rekao je:

Družio sam se (sa) Abdur-Rahmanom, sinom Avfa, i Talhatom, sinom Ubejdulaha, i Mikdadom i Sa'dom, bio zadovoljan Allah od njih, pa nisam čuo nijednoga od njih (da) priča od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, osim (jedino to) da sam ja čuo Talhata (Talhu da) priča od dana (tj. o danu) Uhuda.

PRIČAO MI JE Abdullah, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Veki' od Ismaila, od Kajsja, rekao je:

Vidio sam ruku Talhata (Talhe) suhu (tj. osušenu, zakrčljalu, ukočenu), čuvao (štitio) je s njom (njome) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Uhuda.

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Abdul-Aziz od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto (tj. Kad) je bio dan Uhuda, porazili su se (nageli su u bježanje određeni) ljudi od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a Ebu Talhate (Ebu Talha) je pred Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, zaštitivač na njega (tj. štiti ga) sa (jednim kožnim) štitom svojim. A bio je Ebu Talhate čovjek strijelac, žestokoga čupanja (tj. trzanja), razbio je tada dva luka, ili tri. I bio je (bio bi određeni) čovjek (da) prođe sa njim (tj. pokraj njega) sa tobolem od strjelica, pa govori (tj. rekne Muhamed a.s. tom muslimanu prolazniku koji nosi strjelice):

"Prospi (tj. Stavi, podaj) ih Ebu Talhatu." Rekao je: I nadvisi (nadnese) se Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, gleda (tj. gledajući) k (tom) narodu, pa rekne Ebu Talhate: "Sa mojim ocem ti si i mojom majkom (otkupljen)! Ne nadvisuj se, (pa da) pogodi tebe strjelica od strjelica (od strijela toga) naroda. Moja prsa su niže (tj. ispred) tvojih prsa (tj. ja se žrtvujem za tebe)!" I zaista već sam vidio Aišu, kćer Ebu Bekra, i Ummu Sulejmu, a zaista njih dvije su zaista uzdignjivačice (uzdignule su skute do koljena), vidim (ukrasne) kolutove golijeni njih dviju (tj. na cjevanicama u njih dviju), poskakuju (titraju, poigravaju) njih dvije mješine (za vodu) na svojim leđima. Izlijevaju njih dvije nju (vodu) u usta naroda (ranjenoga), zatim se vraćaju njih dvije, pa napune njih dvije nju (mješinu), zatim dolaze njih

dvije, pa izljevaju nju u usta naroda. I zaista već je padala (ispadala) sablja iz dviju ruku Ebu Talhata ili dvaput (dva puta), ili tri (puta).

PRIČAO MI JE Ubejdulah, sin Seida, pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, sina Urveta, od njegovog oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Pošto je bio dan Uhuda, porazili su se idolopoklonici (u početku), pa je zajaukao (tj. poviknuo je) Iblis (vođa đavola, zlih duhova) - prokletstvo Allaha na njega!: "O robovi (sluge) Allaha! Najzadnje vaše (strane čuvajte se, tj. Obratite pažnju na one neprijatelje koji su vam iza vaših leđa)!"

(A neprijatelja, u stvari, nije bilo za leđima u tom času još.)

Pa se povratila prva (linija od) njih (od muslimana), pa se je pobila ona i zadnja (linija od) njih (žestoko između sebe u zabuni). Pa je vidio (ugledao) Huzejfete, pa kada li on sa svojim ocem Jemanom (se suoči, tj. pa kada li opazi svoga oca Jemana u onoj liniji koju oni - muslimani - napadaju, a i Jeman je bio musliman), pa je rekao:

"O robovi Allaha! Moj otac, moj otac (je u onoj liniji tamo)!" Rekao je (Urvete): Rekla je (Aiša): Pa tako mi Allaha nisu se spriječili (oni od međusobne borbe odmah na to upozorenje), čak su ubili njega (Jemana). Pa je rekao Huzejfete: "Oprostio Allah vama!" Rekao je Urvete: "Pa tako mi Allah neprestano je bio u Huzejfetu ostatak dobra (sve) dok se priključio Allahu, moćan je i veličajan je.

"Besurtu" je (isto što i) "alimtu" (znao sam, a to je) od (značenja izraza) "el-besiret filmiri" (uvidavnost u poslu, u nekoj stvari pronicljivost, prozrenje). A "ebsartu" je od (izraza) "besarul-ajni" (vid oka). A veli se: "Besurtu" i "ebsaru" je jedno (tj. imaju isto značenje: vidio sam).

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "Zaista (oni) koji su okrenuli se (tj. dali se u bijeg na) od (između) vas (na) dan (kada) su se sukobile dvije skupine, (učinili su to iz razloga što) je tražio posrtanje njima sotona samo sa (tj. zbog) nekoga (dijela onoga) što su stekli, a zaista već je zbrisao Allah od njih (tj. oprostio im je taj posrtaj, tu grešku), zaista Allah je velikoopraštač, blag."

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je Ebu Hamzete od Usmana, sina Mevheba, rekao je:

Došao je (jedan) čovjek, hodočastio je Kabu, pa je vidio (neki) narod sjedače (tj. neke ljude kako sjede), pa je rekao:

"Ko su ovi sjedači?" Rekao je (neko): "Ovo su Kurejševići." Rekao je: "Ko je (onaj) starac?" Rekli su: "Ibnu Umer (Sin Umera)." Pa je došao njemu, pa je rekao: "Zaista ja sam pitalac (tj. ja ću pitati) tebe od (tj. o jednoj) stvari. Da li ćeš pričati (reći) meni?" Rekao je:

"Zaklinjem te sa zabranjenošću (tj. sa svetošću) ove Kabe da li znaš da je Usman, sin Affana, pobjegao (na) dan Uhuda?" Rekao je: "Da." Rekao je: "Pa znaš (li) ga (da) je odsustvovao od Bedra, pa nije bio prisutan njemu (tj. borbi na njemu)?" Rekao je: "Da." Rekao je: "Pa znaš (li) da je on izostao od prisege zadovoljstva (Božijega), pa nije prisustvovao njoj?" Rekao je: "Da." Rekao je: Pa je veličao (tj. uzviknuo je: "Allahu ekber!: Allah je veći!"). Rekao je Ibnu Umer: "Dodi, zbog (toga da) izvijestim tebe, i zbog (toga da) objasnim tebi o (onome) što si pitao mene o njemu. Što se tiče njegovog bijega (na) dan Uhuda, pa svjedočim da je Allah zbrisao od njega (da mu je oprostio). A što se tiče njegovoga odsustvovanja od Bedra, pa zaista ono bila je pod njim (pod njegovim brakom, tj. s njim u braku) kći poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a bila je bolesna, pa je rekao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista za tebe je nagrada čovjeka od (onih) ko je prisustvovao Bedru i njegov dio (udio u ratnom plijenu)." A što se tiče njegovoga odsustvovanja od prisege Zadovoljstva, pa zaista ono da je bio ijedan (čovjek, tj. iko) cjenjeniji (časniji) u utrobi (tj. u dolini) Meke od Usmana, sina Affanovoga, zaista bi poslao njega (toga nekoga) mjesto njega (mjesto Usmana). Pa je poslao Usmana, a bila je prisega Zadovoljstva poslije (što) je otišao Usman k Meki. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (pokazujući) sa svojom desnom rukom:

"Ovo je ruka Usmana." Pa je udario s njom na svoju ruku (tj. po svojoj drugoj ruci u znak prisege Usmanove), pa je rekao: "Ovo je za Usmana (prisega)." Idi sa ovim sada sa tobom (tj. sa sobom neka imaš u svome znanju)."

GLAVA:

"Pošto se penjete i ne zavijate vratom (tj. i ne obazirete se ni) na jednoga (čovjeka, tj. ni na koga), a Poslanik poziva vas u zadnju vašu (liniju, u zaštitnicu da se vratite, pa da se u njoj sredite i pripremite za protivnapad), pa je nagradio (tj. kaznio Allah) vas tugom sa tugom (ili: tugom za tugu) zato da se ne žalostite nad (tj. za onim) što je mašilo vas (što vas je prošlo, što vam se je izmaklo), a ni (niti zbog onoga) što je pogodilo vas, a Allah je obavješten za (ono) što radite."

"Tus'idune" je (isto što i) "tezhebune": idete, odlazite. "As'ade" i "sa'ide" je (značenja): popeo se (na primjer) "fevkal-bejti": na kuću (iznad kuće: a i to veli da "sa'ide" znači: uzvisio se je, a "As'ade": otišao je).

PRIČAO MI JE Amr, sin Halida, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Ebu Ishak, rekao je: čuo sam Bera-a, sina Aziba, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Učinio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, nad pješacima (nad pješadijom na) dan Uhuda (kao zapovjednika) Abdullaha, sina Džubejra, i okrenuli su poraženi (oni neki bivši). Pa to je: Pošto poziva njih Poslanik u njihovu zadnju (najzadnju liniju).

GLAVA:

"Zatim je spustio na vas (u vremenu) od poslije (te) tuge sigurnost (bezbijednost), drijemanje (što) pokriva (poklapa, tj. snalazi, zahvata jednu) grupu od vas, a (jedna) grupa (je takva da) su već zabrinule njih njihove osobe, misle o Allahu (drugu misao) osim ispravne - misao predislamlja, govore: "Da li je za nas od (ovoga) posla (stanja kakav dio) od stvari (tj. Imamo li mi od obećane pobjede išta, imalo)?"; reci: Zaista posao (taj), cio on je za Allaha (pripada Allahu, Allahov je); sakrivaju (taje oni) u svojim osobama (u svojim dušama, u sebi ono) što

neće pokazati tebi, govore: "Da je bilo za nas (Da smo mi imali) od (toga) posla (neku) stvar (išta), ne bi smo se ubili (ne bi smo bili pobijeni, ubijani) ovdje!"; reci: "Da ste bili (vi) u svojim kućama, zaista bi se pojavili (oni) koji su (ti što) se je propisalo njima (ovo) ubijanje ka svojim ležajima (tj. mjestima gdje sada leže pobijeni, izginuli); i (ovo vam je) zbog (toga da) isproba Allah (ono) što je u vašim prsima i zbog (toga da) očisti (ono kolebanje, sumnjanje) što je u vašim srcima, a Allah je znalac za (misli) vlasnice (gospodarice vaših) prsa."

A rekao je meni Halifete: Pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Seid od Katadeta, od Enesa, od Ebu Talhata, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio sam u (tj. među onima) ko (je bio takav da) je pokrilo (tj. zadesilo to) drijemanje (na) dan Uhuda, čak je pao moj mač (sablja) iz moje ruke nekoliko puta: padne, a (ja) uzmem njega, i padne (opet), pa ga (opet) uzmem.

GLAVA:

"Nije za tebe od (toga) posla (nijedna) stvar (tj. Ne pripada k tebi u vezi posla i stvari pomoći i pobjede vjernika i u vezi posla i stvari uništenja nevjernika ništa, ti nemaš ništa u vezi toga, nego Allah je taj koji to može da ih uništi) ili (da) se povrati na njih (tj. da im primi pokajanje, da im podari pokajanje), ili (da) kazni njih, pa (tj. jer) zaista oni su silnici (zulumčari, nasilnici)."

Rekao je Humejd i Sabit od Enesa (prenoseći): Ranio se (Ranjen) je (u glavu) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Uhuda, pa je rekao:

"Kako će se spasiti (ili: Kako da se spasi jedan) narod (tj. ljudi naroda koji) su ranili (u glavu) svoga vjerovijesnika?" Pa je sišla (objava - ajet): "Nije za tebe od (toga) posla (nijedna) stvar (ništa)....".

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Abdullaha, Sulemija, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, pričao mi je Salim od svoga oca da je on čuo poslanika Allaha (Allahovoga poslanika), pomilovao ga Allah i spasio, kada je podigao svoju glavu od naklona (u molitvi, u namazu) od posljednjega naklonjanja od (molitve) zore (da) govori:

"Moj Bože! Prokuni (Podaj prokletstvo na) omsicu (tog-i-tog), i omsicu (i tog-i-tog), i omsicu (i tog-i-tog)!", (to govori) poslije što govori (tj. nakon što je rekao): "Čuo Allah za (onoga) ko je hvalio Njega! Naš Gospode, i Tebi Hvala!" Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je: "Nije za tebe od (toga) posla (nijedna) stvar....", do Njegovoga govora "pa (tj. jer) zaista oni su silnici."

A od Hanzaleta, sina Ebu Sufjana, rekao je: čuo sam Salima, sina Abdullaha, (da) govori: Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) moli na (tj. protiv) Safvana, sina Umejjeta, i Suhejla, sina Amra, i Harisa, sina Hišama, (tj. proklinjaše ih) pa je sišla (objava - sišao je ovaj ajet): "Nije za tebe od (toga) posla (nijedna) stvar....", do Njegovoga govora: "pa (jer) zaista oni su silnici."

GLAVA

spominjanja Umu Selite.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Junusa, od Ibnu Šihaba, i rekao je Sa'lebeta, sin Ebu Malika:

Zaista je Umer, sin Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega, dijelio (razdjeljivao nekakve) ogrtače (ili: odjeće, odjeću od vune) među (neke) žene od žena stanovnika Medine, pa je ostao od njih (jedan) dobar ogrtač (plašt). Pa je rekao njemu neki (od onih) ko je kod njega (bio tada tude, tu):

"O zapovjedniče vjernika! Podaj ovaj kćeri (tj. unuci) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, koja je kod tebe." Hoće (oni, tj. Misle oni koji su predložili da podsjetite na) Umu Kulsumu, kćer Alije. Pa je rekao Umer: "Umu Selita je preča za njega (za ogrtač) od nje." A Umu Selita je od žena Pomagača od (onih) ko se je (u svoje vrijeme) prisegao poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je Umer: "Pa (tj. Jer) zaista ona nosaše (ona je nosila na svojim leđima) nama mješine (za vodu, tj. vodu u mješinama na) dan Uhuda."

GLAVA

ubijanja (pogibije) Hamze (Hamzeta, strica-amidže Božijega poslanika).

PRIČAO MI JE Ebu Džafer Muhamed, sin Abdullaha, pričao nam je Hudžejn, sin Musena-a, pričao nam je Abdul-Aziz, sin Abdullaha sina Ebu Selemeta, od Abdullaha, sina Fadla, od Sulejmana, sina Jesara, od Džafera, sina Amra sina Umejmeta, Damrije, rekao je:

Izašao sam sa Ubejdulahom, sinom Adijja sina Hijara. Pa pošto smo stigli (došli u) Hims (Homs), rekao je meni Ubejdullah, sin Adijja:

"Da li (je) tebi (po želji) u Vahšije (da odemo i da) pitamo njega (dakle: Je si li voljan da odemo kod Vahšije da ga pitamo) o ubijanju Hamzeta (Hamze)?" Rekao sam: "Da." A bio je Vahšija (smjestio se da) stanuje (tj. stanovaše, stanovao je u) Himsu. Pa smo pitali o njemu, pa se reklo nama: "On je to u hladu (On je u hladu) svoga dvorca, kao da je on (velika) mješina." Rekao je: Pa smo došli, čak smo zastali nad njim sa laganom (stankom, tj. malo smo zastali). Pa smo (ga) pozdravili, pa je uzvratio pozdrav. Rekao je: A Ubejdulah je omotavač sebe sa svojim sarukom (tj. umotao, omotao je svoju glavu sa sarukom, čalmom), ne vidi Vahšija (drugo ništa) osim njegova dva oka i njegove dvije noge. Pa je rekao Ubejdulah:

"O Vahšija! Je li prepoznaješ mene?" Rekao je: Pa je pogledao k njemu (njega, u njega), zatim je rekao: "Ne, tako mi Allaha, osim (jedino što ti mogu reći) da ja znam da je Adijj, sin Hijara sparao se (oženio se sa jednom) ženom (što) se rekne njoj Umu Kital, kći Ebul-'Isa, pa je (ona) rodila njemu (jednoga) dječaka u Meki. Pa sam bio (običaja da ja) tražim dojilju njemu (dječaku), pa sam nosio toga dječaka sa njegovom majkom, pa sam dodavao njoj njega. Pa zaista kao da sam ja gledao ka tvojim dvama stopalama."

(To jest: "Kao da sam ja gledao negdje tvoje noge." A to će reći: "Te tvoje noge su iste kao noge onoga dječaka." A komentatori vele da je ono, on onoga dječaka nosao prije pedeset godina prije nego se je dogodio ovaj slučaj, i više nije viđao toga dječaka, a taj dječak je bio baš isti Ubejdulah. To pokazuje oštroumnost i jako pamćenje Vahšije.)

Rekao je: Pa je otkrio Ubejdulah svoje lice, zatim je rekao: "Zar nećeš izvijestiti nas o ubijanju Hamze?!" Rekao je: "Da. Zaista Hamza je ubio Tuajmeta, sina Adijja sina Hijara u (bitki, borbi na) Bedru, pa je rekao meni moj gospodar Džubejr, sin Mut'ima: "Ako ubiješ

Hamzu za moga strica, pa ti si slobodan (jer je Vahšija bio rob)." Rekao je: Pa pošto je (došlo vrijeme i slučaj) da su izašli (oni) ljudi (tj. bezbožni Kurejševici u rat u) godini Ajnejn - a Ajnejn je brdo prema Uhudu, između njega i između njega je (jedna) dolina - izašao sam (i ja) sa (tim) ljudima ka (toj) borbi. Pa pošto je (došao čas) da se uredaju (poredaju oni u bojne redove) za (tu) borbu, izašao je Siba', pa je rekao: "Da li je od megdandžije (iko, tj. Da li ima ikakav megdandžija, čovjek koji bi mi izašao na megdan, na dvoboj)?" Rekao je: Pa je izašao k njemu Hamza, sin Abdulmuttaliba, pa je rekao:

"O Siba-e! O sine Umu Enmare, odsjecačice prevlaka (na ženskim spolnim organima, klitora, sikilja)! Zar (da) se zaoštavaš (ti) sa Allahom i Njegovim poslanikom, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. Zar da ti vodiš neprijateljstvo protiv Allaha i Njegovoga poslanika, zar da ih ti srdiš)?" Rekao je: Zatim je navalio (potrčao žestoko) na njega, pa je bio, kao otišlo (prošlo) jučer (tj. kao jučerašnji dan koji je otišao, prošao - a to će reći: pa je nestalo Siba'-a kao jučerašnjega dana). Rekao je: A (ja) sam se sakrio radi Hamze (zbog Hamze u zasjedu) pod (jednu veliku) stijenu. Pa pošto se približio meni, gađao sam ga sa svojim kopljem, pa stavim ga (tj. pa pogodim, pa sam pogodio njime) u njegovu kičicu (u dlake okolo spolnoga organa tako da) je čak izašlo između njegova dva bedra (buta). Rekao je: Pa je to bila (ona neminovna) obaveza za njega (a to je smrt, tj. Pa to je bila smrt Hamze). Pa pošto su se vratili (tu) ljudi, vratio sam se (i ja) sa njima, pa sam ostao u Meki (sve dotle) dok se je raširio (tj. zavladao i) u njoj Islam. Zatim sam izašao ka Taifu. Pa su poslali k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (nekakvoga) poslanika (tj. izaslanika, deputata). Pa se reklo meni: "Zaista on (Muhamed a.s.) ne uzburkuje (tj. ne uznemiruje ove) poslanike (izaslanike koji mu dolaze da najave da stanovnici nekoga grada ili plemena žele primiti Islam)." Rekao je: Pa sam izašao sa njima, čak sam došao (stigao) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto je vidio mene, rekao je:

"Je si li ti Vahšija?" Rekao sam: "Da." Rekao je: "Ti si ubio Hamzu." Rekao sam: "Već je bilo od posla (toga ono) što je već doprlo tebi." Rekao je: "Pa da li možeš da dadneš odsustvovati tvome licu od mene (tj. da ukloniš svoje lice od mene)?" Rekao je: Pa sam izašao. Pa pošto se zgrabio (uzeo, tj. pošto je umro) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa izašao je (pojavi se) Musejlimete Lažovina (Kezzab). Rekao sam: Zaista izaći ću svakako ka Musejlimetu, možda ja (da) ubijem njega, pa (da) izravnam s njim Hamzu (tj. da s tim ubijanjem toga Lažova izravnam i ispravim svoju veliku grešku koju sam napravio ubijanjem Hamze). Rekao je: Pa sam izašao sa ljudima (koji su poslani protiv Musejlimeta Lažova), pa je bilo od njegova posla (od njegove stvari ono) što je bilo. Pa kada li (jedan) čovjek je stajač (stajao je) u izdubini (rupi nekoga) zida, kao da je on lugast devac, uskovitlane (tj. nepočešljane) glave (kose). Rekao je: Pa sam gađao njega sa svojim kopljem, pa stavim njega (tj. pogodim njime, pogodim ga) među njegove dvije dojke (sise), čak je izašlo (koplje) između njegovih dviju plečki (pleća). Rekao je: I skočio (je) ka njemu (jedan) čovjek od Pomagača, pa je udario njega sa sabljom na njegovu glavu (tj. po njegovoj glavi).

Rekao je (Abdul-Aziz): Rekao je Abdullah, sin Fadla: Pa me je izvijestio Sulejman, sin Jesara da je on čuo Abdullaha, sina Umera (da) govori: Pa je rekla (jedna) djevojka (ili: robinja koja se je u taj čas nalazila) na leđima (tj. na krovu jedne) kuće:

"Jao zapovjedniku vjernika! Ubio je njega (taj) crni rob."

(Pod zapovjednikom vjernika mislila je na Musejlimu-Musejlimeta Lažova, a pod vjericima na one koji su bili počeli da vjeruju u Musejlime kao tobožnjega Božijega poslanika poslije Muhammeda a.s..)

GLAVA

(onoga) što je pogodilo (zadesilo) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, od rana (na) dan Uhuda.

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Nasra, pričao nam je Abdurrezzak od Mamera, od Hemmama, čuo je Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pojačala (Povećala) se je srdžba Allaha na narod (na ljude koji) su učinili sa Njegovim vjerovijesnikom (ovo)." Pokazuje (tj. Pokazujući pri toj izjavi) ka svome (zubu) sjekutiću. (Tj. Pokazujući na svoj izbijeni, izvaljeni sjekutić.) "Pojačala se je srdžba Allaha na čovjeka (što) ubije njega poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u putu Allaha."

(Riječ "rebajetun" znači zub sjekutić, a ne očnjak kako je bilo prvobitno prevedeno.)

PRIČAO MI JE Mahled, sin Malika, pričao nam je Jahja, sin Seida, Umevija, pričao nam je Ibnu Džurejdž od Amra, sina Dinara, od Ikrimeta, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

"Pojačala se je srdžba Allaha na (onoga) ko (je takav da) je ubio njega Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u putu Allaha (tj. u ratu, u borbi). Pojačala se je srdžba Allaha na narod (na ljude naroda koji) su okrvavili lice vjerovijesnika Allaha (Allahovoga vjerovijesnika), pomilovao ga Allah i spasio."

GLAVA.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Jakub od Ebu Hazima da je on čuo Sehla, sina Sa'da, a on se pita (a on je upitan) o rani poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Zar ne (Pažnja)! Tako mi Allaha zaista poznajem (znam onoga) ko je (koji je) bio (taj što) pere ranu poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. ko praše njegovu ranu) i ko lijevaše (polijevaše tu) vodu i sa čim se je liječio." Rekao je: "Bila je (to) Fatima - na nju pozdrav (ili: mir njoj)!, - kći poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (ta što) pere njega (tj. nju - ranu njegovu), a Alija, sin Ebu Taliba lijeva (polijeva) vodu sa štita. Pa pošto je vidjela Fatima da voda ne povećava (toj) krvi (ništa drugo) osim mnoštvo (tj. da pranje vodom samo još više izaziva krvarenje rane), uzela je komad hasure (asure, rogožine), pa je spalila njega (tj. taj komad od hasure) i prilijepila ga. Pa se je sustegla (zastavila se ta, zaustavila se ta) krv. I razbio se (tj. razbijen) je njegov sjekutić tada, i ranilo se njegovo lice i razbila se kaciga (šljem) na njegovoj glavi."

PRIČAO MI JE Amr, sin Alije, pričao nam je Ebu Asim, pričao nam je Ibnu Džurejdž od Amra, sina Dinara, od Ikrimeta, od Ibnu Abbasa, rekao je:

"Pojačala se srdžba Allaha na (onoga) ko (je takav da) je ubio njega (jedan, neki) vjerovijesnik; i pojačala se srdžba Allaha na (onoga) ko je okrvavio (tj. ranio, ozlijedio) lice poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio."

GLAVA:

"Koji su odgovorili (tj. odazvali se) Allahu i (Njegovom) poslaniku.....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Ebu Muavijete od Hišama, od njegovoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje:

"Koji su odgovorili Allahu i Poslaniku poslije što je pogodilo (zadesilo) njih (to) ranjavanje, za (one) koji su činili lijepo (tj. dobra djela) od njih i bojali su se (Allaha), (određena) je velika nagrada (kod Allaha)." - rekla je (Aiša) Urvetu:

"O sine moje sestre (O sestriću)! Bio je tvoj otac od njih: Zubejr i (djed) Ebu Bekr (tj. Tvoj otac Zubejr i Ebu Bekr bili su dvojica između njih koje je obradovao Allah velikom nagradom objavljivanjem gornjega ajeta, a koji se odnosi na borbu na Uhudu). Pošto je pogodilo (zadesilo) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (ono) što je pogodilo (na) dan Uhuda i okrenuli se (tj. otišli, povukli se) idolopoklonici, plašio se je (Muhammed a.s.) da se vrte (zavratae ponovo u napad). Rekao je (zbog toga):

"Ko će otići (ići) u njihovom tragu (za njihovim tragom, za njima)?" Pa se odazvalo (odgovorilo, javilo lako, brzo, tj. dobrovoljno) od njih (između njih-drugova Muhammeda a.s.) sedamdeset ljudi. Rekao je: Bio je u (među) njima Ebu Bekr i Zubejr."

GLAVA

(objašnjenja imena nekih ljudi od onih) ko se ubio (ko je ubijen, koji su ubijeni) od muslimana (na) dan Uhuda. Od njih su: Hamza (Hamzete), sin Abdulmuttaliba, i Jeman, i Enes, sin Nadra i Mus'ab, sin 'Umejra.

PRIČAO MI JE Amr, sin Alije, pričao nam je Muaz, sin Hišama, rekao je: pričao mi je moj otac od Katadeta, rekao je:

Ne znamo (nijedno) pleme od plemena Arapa (tj. arapskih) mnogobrojnije mučenikom (mučeništvom, tj. da ima više mučenika - šehita-šehida poginuli za Islam), časnije (na) Sudnjemu danu od Pomagača."

(To jest: Pomagači su dali najviše šehida i biće najčasniji na Sudnjem danu.)

Rekao je Katadete: A pričao nam je Enes, sin Malika da je ono ubilo se (tj. da je ubijeno) od njih (od Pomagača na) dan Uhuda sedamdeset, a (na) dan Bi'ri Me'uneta sedamdeset i (na) dan Jemame sedamdeset. A bio je Bi'ru Me'unete na vremenu (tj. u vrijeme, za života) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a dan Jemame na vremenu (za vrijeme vladanja) Ebu Bekra (na) dan (za vrijeme) Musejlimeta Lažova.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Lejs od Ibnu Šihaba, od Abdurrahmana, sina Ka'ba sina Malika, da je Džabir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, izvijestio njega da poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sastavljaše između dvojice (tj. po dvojicu) ljudi od ubijenih Uhuda (od poginulih u borbi na Uhudu, kod Uhuda) u jednu odjeću (pri pokopu, ukopu, sahrani), zatim govoraše:

"Koji (od) njih je mnogobrojniji uzimanjem (vezano) za Kur'an (tj. Koji od njih zna više napamet Kur'ana)?" Pa kada se dao znak (kada bi se pokazalo) njemu k (prema) jednom (od njih), proturio bi ga naprijed u grobu (u stvari: u potkopanom dijelu groba prema kibli) i rekao bi: "Ja sam svjedok na (za) ove (na) Sudnjem danu." I zapovjedio je za njihovo

zakopavanje sa njihovim krvima, i nije klanjao na njih (nije obavljao molitve za njih - dženaze) i nisu prali (kupali njih).

A rekao je Ebul-Velid od Šubeta, od Ibnul-Munkedira, rekao je: čuo sam Džabira (da) je rekao: Pošto se ubio (tj. Pošto je ubijen, poginuo, ili: Kad je ubijen) moj otac, počeo sam (da) plačem i (da) otkrivam (mrtvačku) odjeću od (tj. sa) njegovoga lica. Pa su počeli drugovi Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) zabranjuju meni (to), a Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, nije zabranjivao. I rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ne oplakuj ga! (Doslovno: Nećeš oplakivati njega.) Ili: Što oplakuješ njega? Nепrestano (izvjesni) anđeli osjenjuju njega (tj. prave hlad njemu) sa svojim krilima dok se podignuo (tj. sve do časa kada je podignut, dok nije podignut sa svoga mjesta da se nosi u grob)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin 'Ala-a, pričao nam je Ebu Usamete od Burejda, sina Abdullaha sina Ebu Burdeta, od njegovoga djeda Ebu Burdeta, od Ebu Musa-a, bio zadovoljan Allah od njega, mislim od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vidio sam u mom snoviđenju (tj. Usnio sam, sanjao sam u svome snu) da sam ja zatresao (jedan) mač, pa su se presjekla njegova prsa, pa kadli ono (to je bio predznak onome) što se dogodilo (što je poginulo) od vjernika (na) dan Uhuda. Zatim sam zatresao njega drugi (puta), pa se je vratio (kao) najljepši što je bio, pa kadli je ono (o ono je, to je bio, to bi predznak za ono) što je doveo (dao) njega Allah (poslije raznoga dobra koje se je sastojalo) od Pobjede (tj. oslobođenja Meke) i skupljanja (sakupljanja, sastavljanja tih) vjernika. I vidio sam (tj. sanjao sam) u njemu (u tom snu neke zaklane) krave - a Allah (tj. a pravljenje, davanje Allaha) je dobro - pa kadli su oni (to su poginuli) vjernici (na) dan Uhuda."

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Aameš od Šekika, od Habbaba, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Iselili smo se sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, a mi sebi tražimo lice Allaha, pa nužna je bila naša nagrada na Allaha. Pa od nas je (neko) ko je prošao, ili je otišao, nije jeo (nije okusio) od svoje nagrade (nijednu) stvar, bio je (jedan takav) od njih Mus'ab, sin Umejra. Ubio se (Ubijen je, tj. Poginuo) je (na) dan Uhuda, a nije ostavio (ništa drugo) osim (neki) ogrtač. Bili smo (u takvoj nezgodi da) kada bismo pokrili s njim (ogrtačem) njegovu glavu, izašle bi (otkrile bi se) njegove dvije noge; a kada bi se pokrile s njim njegove dvije noge, izašla bi (otkrila bi se, vidjela bi se) njegova glava. Pa je rekao nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pokrijte s njim njegovu glavu, i stavite na njegove dvije noge (travu zvanu) izhir (pirika; miomirisna trstika)." Ili je rekao: "Bacite na njegove dvije noge (neku količinu) od izhira." A od nas je (neko) ko (je takav da) je sazrio njemu njegov plod, pa on bere (trga sebi) njega.

GLAVA:

"Uhud voli nas i volimo (mi, i mi) njega (dakle: i mi volimo njega)."

Rekao je njega (taj hadis) Abbas, sin Sehla, od Ebu Humejda, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO MI JE Nasr, sin Alije, rekao je: izvijestio me je moj otac od Kurreta, sina Halida, od Katadeta: čuo sam Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ovo je (jedno) brdo (koje) voli nas, i (mi) volimo njega."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Amra, slobodnjaka Muttaliba (Muttalibovoga), od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (našao se jednom u prilici da) se je pojavio (pokazao) njemu Uhud, pa je rekao:

"Ovo je brdo (koje) voli nas, i (mi) volimo njega. Moj Bože! Zaista Ibrahim (Avram) je zabranio (tj. učinio, proglasio svetom zemljom) Meku, a zaista ja sam zabranio (učinio svetim) Medinu (ono) što je između njezina dva kamenjara (kamenita predjela)."

PRIČAO MI JE Amr, sin Halida, pričao nam je Lejs od Jezida, sina Ebu Habiba, od Ebul-Hajra, od 'Ukbeta da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, izašao (jedan) dan, pa je klanjao na (tj. molio za) stanovnike Uhuda (tj. pokopane na Uhudu) svoje klanjanje na (za) umrloga (tj. klanjao im je dženzu), zatim se obrnuo (otišao je) ka govornici, pa je rekao:

"Zaista ja sam preteča vama, i ja sam svjedok na (za) vas. I zaista ja zaista gledam ka svome bunaru sada (misli se na bunar u raju). I zaista ja sam (u takvoj prilici bio da) su se meni davali ključevi blagajni (riznica) Zemlje (cijele; ili: određene teritorije, države na Zemlji), ili ključevi Zemlje (sumnja jedan od pripovjedača o tome da li je rečeno "ključevi blagajni (riznica) Zemlje", ili je rečeno "ključevi Zemlje"). I zaista ja tako mi Allaha ne plašim se na (za) vas da ćete pridruživati (Allahu išta, tj. ne plašim se da ćete postati idolopoklonici, mnogobošci) poslije mene, ali (tj. nego) ja se plašim na (za) vas da ćete pretjeravati u njoj (u ovozemnosti, tj. da ćete se nadmetati, natjecati, takmičiti u pribavljanju sebi ovozemaljskih uživanja i naslada - da ćete želiti i vrlo voljeti ovozemaljski život)."

GLAVA

ratovanja (u blizini mjesta zvanoga) Redži', i (ratovanja, vojne protiv plemena) Ri'l i Zekvan, i (ratovanja kod mjesta) Bi'ru Meuneta, i hadisa (u kojem se nalazi pomen, spominjanje plemena) 'Adala i Kareta i (GLAVA hadisa u kojem se nalazi pomen, spominjanje) 'Asima, sina Sabita, i Hubejba i njegovih (Asimovih) drugova.

Rekao je Ibnu Ishak: Pričao nam je 'Asim, sin 'Umera da je ona (bitka kod mjesta Redži' bila) poslije (nakon) Uhuda.

PRIČAO MI JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, od Mamera, od Zuhrije, od Amra, sina Ebu Sufjana, Sekafije, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Poslao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (jednu) četvu (odred, desetinu vojnika da budu kao) oko (tj. izvidnica, osmatračnica, uhode koje će da špijuniraju neprijatelja), i učinio je zapovjednikom nad njima Asima, sina Sabita - a on je djed (a neki vele: ujak) Asima, sina Umera sina Hattaba. Pa su (oni) otišli. Te kada su bili između Usfana i Meke, spomenuli su se (tj. bili su spomenuti, prokazani) za pleme (tj. jednom plemenu - ogranku od velikoga plemena) Huzejla, rekne se njima Lihjanovići. Pa su slijedili njih sa blizu od stotinu strijelaca, pa su išli (u stopu za) njihovim tragovima dok su došli (jednome)

odsjedalištu (što) su odsjedali (oni, tj. Asim i njegovi drugovi u) njemu, pa su našli (Lihjanovići) u njemu koštice (košpice nekih) datula (što) su se opskrbili njima iz Medine (pošavši oni). Pa su rekli (Lihjanovići):

"Ovo su datule Medine (Jesriba - jer je Jesrib staro ime Medine)." Pa su slijedili njihove tragove dok su se priključili njima (dok su ih stigli). Pa pošto se je skrajčio (tj. došao na kraju u ovakav položaj) Asim i njegovi drugovi, sklonili su se k (jednom nadvišenom) brežuljku (tj. na taj brežuljak). I došli su (ti) ljudi, pa su opkolili njih, pa su rekli: "Za vas je (tj. Vi imate od nas) ugovor i (čvrstu) obavezanost (garantovanost) ako ste sišli ka nama (ako sađete k nama) da nećemo ubiti od vas (ni jednoga) čovjeka." Pa je rekao Asim:

"Što se tiče mene, pa neću sići u (tj. pod) zaštitu (nijednoga) nevjernika (bezbožnika, tj. neću se predati na riječ i obećanja bezbožnika). Moj Bože! Izvijesti o nama Tvoga (Svoga) vjerovijesnika!" Pa su se borili (protiv, tj. napadali su) njih dok su ubili Asima u (tj. sa još njegovih) sedam osoba (ljudi), sa strjelicama, a ostao je Hubejb, i Zejd i (još jedan) drugi čovjek. Pa su davali njima ugovor i obavezanost (obavezu). Pa pošto su davali (dali) njima ugovor i obavezanost, sišli su k njima. Pa pošto su našli moć od njih (tj. pošto su ih pobijedili, pohvatali), odriješili su strune (tj. tetive) svojih lukova, pa su svezali njih s njima (njima). Pa je rekao (onaj) treći čovjek koji je (bio) sa njima dvojicom:

"Ovo je početak izdaje (vjerolomstva, kršenja ugovora i obaveze)." Pa (on) nije htio da se pridruži njima (da bude drug njima, tj. nije htio da ide s njima), pa su ga vukli (tegljili) i silili ga (borili su se s njime) na (to) da se pridruži njima, pa (on to) nije učinio. Pa su ubili njega, a otišli (išli) su sa Hubejbom i Zejdom dok su prodali njih dvojicu u Meki. Pa su sebi kupili Hubejba sinovi Harisa, sina Amira sina Nevfela. A bio je Hubejb on (taj koji) je ubio (toga) Harisa (na) dan Bedra. Pa je ostao kod njih (kao) zarobljenik. Te kada su se složili (na) njegovo ubijanje, pozajmio je britvu od neke (između) kćera Harisa - obrijao se (tj. da bi se on obrijao po tijelu okolo svoga spolnoga organa) s njome (britvom) - pa je (ona) pozajmila njemu (britvu). Rekla je: Pa sam zanemarila (jedno) svoje dijete, pa je išlo (primicalo se) k njemu dok je došlo njemu. Pa je stavio njega na svoje stegno (krilo). Pa pošto sam vidjela njega, zaprepastila sam se (velikim) zaprepaštenjem (tako da) je prepoznao to od mene (tj. na meni). A u njegovoj ruci je (ta) britva, pa je rekao:

"Zar se plašiš da ću ubiti njega? Nisam bio zato (da) učinim to (tebi), ako htio Allah (ako Bog da), uzvišen je (Allah)." (Ili: "Ne činjah ti ja to - Neću učiniti to - ako uzvišeni Bog dadne, htjedne!") A bila je (običaja ona da) govori: "Nisam vidjela (nijednoga) zarobljenika nikada boljega od Hubejba. Zaista već sam vidjela njega (da) jede od (ubranoga) grozda grožđa, a nema u Meki tada (nikakvoga) ploda, a zaista on je zaista svezan (tj. okovan) u željezo. I nije bio (taj grozd ništa drugo) osim hrana (kojom) je hranio njega Allah."

Pa su izašli sa njim (tj. izveli su ga) iz Harema (iz svetoga tla, sa svetoga tla) zato (da) ubiju njega, pa je rekao: "Pustite me, (da) klanjam dva naklona (dva rekata)." Zatim se vrnuo (došao) k njima, pa je rekao: "Da nije (toga) da vidite (mislite) da (ono) što je sa mnom (u ovom času - da je to) nestrpljenje (ili: uzbuđenje, strah) od (ovakve) smrti, zaista bih povećao (broj naklona - rekjata - u ovoj molitvi)." Pa je bio (on) prvi ko je uobičajio (uveo u običaj ova) dva naklona (dva rekata) kod ubijanja (strijeljanjem ili sličnim načinom u vrijeme mira - prvi je to uobičajio) on. Zatim je rekao:

"Moj Bože! Izbroji ih brojem!" Zatim je rekao:

"Ne brinem se kada se ubijem (budem ubijen) muslimanom

Na koju polovinu je bilo radi Allaha moje svaljivanje (obaranje)
A to je u (ime) Bića Allahova, a ako hoće (On),
Blagosloviće na udove tijela raščešljanoga (tj. raskomadanoga)."

Zatim je ustao k njemu Ukbete, sin Harisa, pa je ubio njega. A poslali su Kurejševiči k Asimu (neke ljude) zato (da) im se donese stvar (kakva, tj. dio neki) od njegovoga tijela (da) prepoznaju njega. A bio je Asim ubio (jednoga) velikana od njihovih velikana (na) dan Bedra. Pa je poslao Allah na njega (nad njim) slično hladnjaku od roja (pčela), pa je čuvao njega (taj roj pčela) od njihovih poslanika (izaslanika), pa nisu mogli od njega (ni) na (kakvu) stvar (tj. pa nisu mogli od Asima ništa da otkinu i odrežu - jer su im pčele ujedale lice).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan od Amra, čuo je Džabira (da) govori:

Koji je ubio Hubejba (bio je) on Ebu Serveate (tj. Ebu Serveate je bio taj koji je ubio Hubejba).

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Abdul-Aziz od Enesa, bio zadovoljan Allah - uzvišen je - od njega, rekao je:

Poslao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sedamdeset ljudi zbog (neke) potrebe, rekne se njima "kurra-i" (čitači, tj. koji čitaju, uče Kur'an napamet, naizust), pa su se izložila (ispriječila) njima dva plemena od (velikoga plemena) Sulejmovića: Ri'l i Zekvan kod (jednoga) bunara, rekne se njemu Bi'ru Meunete. Pa je rekao (taj) narod (tj. kurra'i - čitači):

"Tako nam Allaha nismo vas htjeli (mi da napadnemo, niti smo vama htjeli doći). Mi smo samo prelazači (tj. prolaznici, putnici na prolazu, u prolazu) u (ime jedne, neke) potrebe za Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio." Pa su pobili njih (poubijali su ih). Pa je proklinjao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, njih (ubice iz ta dva plemena jedan) mjesec u molitvi jutra, i to je početak usrdne molitve, a nismo bili (običaja da) usrdno molimo (tj. ne moljasma se svesrdnom molitvom, kunut dovom prije toga). Rekao je Abdul-Aziz: A pitao je (jedan) čovjek Enesa o (toj) usrdnoj molitvi (dovi) je li poslije naklonjanja (poslije ruku'a), ili je kod svršavanja od čitanja (Kur'ana, tj. ili je prije naklonjanja - prije ruku'a)? Rekao je:

"Ne (poslije naklonjanja-ruku'a), nego kod svršavanja (završavanja) od čitanja (čitanja Kur'ana)."

PRIČAO NAM JE Muslim, pričao nam je Hišam, pričao nam je Katadete od Enesa, rekao je:

Molio je usrdno (Činio je usrdnu dovu - kunut dovu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jedan) mjesec poslije naklonjanja (poslije ruku'a u molitvi - u namazu) proklinje (tj. proklinjući neka) plemena od Arapa.

("De'a ala": proklinjati. Doslovno: zvati na nekoga, moliti na nekoga, protiv nekoga - a to će reći, a to znači: proklinjati.)

PRIČAO MI JE Abdul-Aala, sin Hamada, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Seid od Katadeta, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da su Ri'l, i Zekvan, i Usajjete i Lihjanovići zatražili pomoć (od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i

spasio, na (tj. protiv nekoga, jednoga) neprijatelja, pa je pomogao njih sa sedamdeset (boraca) od Pomagača, - bili smo (običajna da) imenujemo (nazivamo) njih kurra'ima (čitačima, tj. nazivamo ih čitačima jer su mnogo oni čitali Kur'an) u njihovom (u svome) vremenu, nose drva u (po) danu i klanjaju u noći - (te) dok su bili (u odlasku k njima) u Bi'ru Meunetu, poubijali su ih i iznevjerili su ih (učinili su vjerolomstvo njima). Pa je to doprlo Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa se usrdno molio (jedan) mjesec, proklinje (tj. proklinjući on) plemena (neka) od plemena Arapa (a to su plemena): Ri'l, i Zekvan, i 'Usajete i Lihjanovići (ili: Lahjanovići). Rekao je Enes:

Pa smo čitali o njima Kur'an (tj. odlomak Kur'ana-ajet koji je o njima bio objavljen), zatim se je zaista digao (dokinuo se taj ajet i iz samoga teksta Kur'ana - a taj ajet glasio je ovako):

"Priopćite o nama našem narodu da smo mi već sreli našega Gospoda, pa je bio zadovoljan od nas (sa nama) i zadovoljio je nas."

A od Katadeta, od Enesa, sina Malika, pričao je njemu da se vjerovijesnik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, usrdno molio (činio dovu, kunut dovu jedan) mjesec u molitvi jutra (sabah) proklinje (proklinjući neka) plemena od plemena Arapa: Ri'l, i Zekvan, i Usajete i Lihjanoviće. Povećao (Dodao) je Halifete: Pričao nam je Ibnu Zurej', pričao nam je Seid od Katadeta, pričao nam je Enes da su se tih sedamdeset od Pomagača ubili (tj. pobijeni su) u Bi'ri Meunetu. "Kuranen" je (isto što i) "kitaben": knjigu (smo čitali, čitali smo u Božijoj knjizi - Kur'anu odlomak objavljen u vezi njih) slično njemu (tj. slično prethodnom pričanju i kazivanju od Abdul-Aala-a, sina Hamadovoga).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Hemmam od Ishaka, sina Abdullaha sina Ebu Talhata, rekao je: pričao mi je Enes da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, poslao njegovoga (Enesovoga) ujaka - brat je (to) Umu Sulejme - u (tj. sa) sedamdeset jahača (konjanika k Amirovićima). A bio je poglavica (poglavicom tih) idolopoklonika Amir, sin Tufejla stavio na izbor (Vjerovijesniku a.s. da izabere jednu) između tri svojstvenosti (jednu od tri stvari), pa je rekao:

"Biće tebi stanovnici ravnice (tj. oni koji stanuju na slobodnom prostoru pod šatorima), a meni stanovnici blata (ilovače, tj. oni koji stanuju u kućama napravljenim od blata, ilovače - a to znači: Budi ti zapovjednik nad Beduinima, a ja ću stanovnicima gradova i sela), ili biću tvoj zastupnik (tj. biću poslije tvoje smrti rukovodilac za sve), ili ću ratovati (protiv) tebe sa pripadnicima (plemena) Gatafan sa hiljadu (riđih konja) i hiljadu (alata, tj. sa hiljadu konjanika na riđanima i hiljadu na alatima)." Pa se je zakužio (tj. razbolio se od kuge) Amir u kući majke omsice (omsičine majke, tj. neke žene), pa je rekao: "Žlijezda (Ili: Tumor) je (ovo u mene) kao žlijezda devca (mlade muške deve oboljele od kuge) u kući (jedne) žene od roda omsice. Dovedite mi moga konja!" Pa je umro na leđima svoga konja.

(Pa je Muhammed a.s. poslao to sedamdeset ljudi da pozovu u Islam Amiroviće.)

Pa je otišao (između tih sedamdeset poslanih ljudi) Haram, brat Umu Sulejme, i on, (i jedan) hrom čovjek i (još jedan drugi) čovjek od sinova omsice (tj. iz Omsičevića - a to će reći: Iz Iksovića, iz plemena iks).

(Ta trojica su otišli da pokušaju pregovarati sa Amirovićima.)

Rekao je (Haram svojoj dvojici drugova):

"Budite vas dvojica blizu (blizu) dok dođem njima (Amirovićima). Pa ako dadnu sigurnost meni, bićete blizu. A ako ubiju mene, doći ćete (tj. idite) vašim drugovima (tj. bježite)." Pa je rekao (Amirovićima): "Da li dajete sigurnost meni (da) priopćim poslanstvo (tj. poruku) poslanika Allaha (Allahovoga poslanika), pomilovao ga Allah i spasio, (k vama)?" Pa je počeo (da) priča njima. I dali su znak k (jednom) čovjeku od pozadi (ozadi, ozada, iza) njega, pa je udario (kopljem) njega - rekao je Hemmam: mislim ga (da) je (mislim da je) čak probio (ili: dao probosti) njega sa (svojim) kopljem. Rekao je (Haram kada je proboden):

"Allah je veći (od svakoga)! Spasio sam se tako mi Gospodara Kabe!" Pa se stigao (stignut je onaj) čovjek (drugi osim hromoga čovjeka od one dvojice drugova Harama prije nego je stigao do grupe ostalih muslimana od ono sedamdeset ljudi). Pa su poubijani svi oni osim (onoga) hromoga (koji) je bio u glavi (tj. u vrhu nekoga) brda (sakrio se). Pa je spustio (tj. objavio) Allah, uzvišen je, nama, zatim je bio (taj ajet poslije) od dokinutoga (teksta):

"Zaista mi smo već sreli našega Gospoda, pa je bio zadovoljan od nas (s nama) i zadovoljio je nas." Pa je proklinjao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, njih (Amiroviće) trideset jutara: (plemena) Ri'l, i Zekvan, i Lihjanoviće i Usajjete koji su bili nepokorni (neposlušni, protivni) Allahu i Njegovom poslaniku, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO MI JE Hibban, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Mamer, rekao je: pričao mi je Sumamete, sin Abdullaha sina Enesa, da je on čuo Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Pošto se udario (tj. Pošto je udaren, proboden) Haram, sin Milhana - a bio je (to) njegov ujak (dajidža) - (na) dan Bi'ri Meuneta, rekao je (tj. učinio je) sa (svojom) krvlju ovako (tj. uzeo je krvi), pa je poprskao nju na svoje lice i svoju glavu, zatim je rekao:

"Spasio sam se tako mi Gospodara Kabe!"

PRIČAO NAM JE Ubejd, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, od njegovoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Tražio je dozvolu (od) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, Ebu Bekr u (vezi) izlaženja (tj. da mu dozvoli da izađe iz Meke i da se iseli u Medinu u vrijeme) kada se pojačalo na njega uznemirivanje (uznemiravanje), pa je rekao njemu:

"Ostani (još)!" Pa je rekao: "O poslaniče Allaha! Da li si pohlepan (tj. Da li ti želiš) da se tebi dozvoli (da i ti iseliš, odeš iz Meke)?" Pa je bio (običaja) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista ja se zaista nadam to (tome)." Rekla je: Pa je iščekivao (očekivao) njega Ebu Bekr. Pa je došao njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, jednoga dana (u) podne, pa je dozvao njega, pa je rekao:

"Izvedi (tj. Istjeraj napolje svakoga onoga) ko je kod tebe (u ovome času)." Pa je rekao Ebu Bekr: "Samo su (kod mene) njih dvije, moje dvije kćeri." Pa je rekao: "Da li si opazio da je ono već se dozvolilo meni u (vezi) izlaženja (iseljenja iz Meke u Medinu)?" Pa je rekao: "O poslaniče Allaha! Druženje (tj. Saputništvo sa sobom mi dozvoli)!" Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Druženje (ti dozvaljam, dozvoljavam)." Rekao je: "O poslaniče Allaha! Kod mene su (tj. ja imam) dvije deve, već sam bio pripravio njih dvije za (ovo)

izlaženje." Pa je dao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, jednu (od) njih dviju, a ona je (tj. a to je ona kojoj je bilo ime) El-džeda' (El-Džed'au).

(El-džed'au je vlastito ime, a u arapskom jeziku znači: ona kojoj su odsječene uši.)

Pa su pojašila njih dva, pa su otišli dok su došli (njih dvojica u onu) pećinu, a ona je u (brdu) Sevru, pa su se njih dvojica sakrila u nju. Pa je bio Amir, sin Fuhejreta, dječak Abdullaha, sina Tufejla sina Sahbereta, (a taj Amir) je brat Aiše po njezinoj (Aišinoj) majci. I bila je za (tj. u) Ebu Bekra (jedna) deva (koja se i zimi muzla dajući dosta mlijeka), pa je bio (običaja Amir da) popodne odlazi s njom i (da) porani (da odlazi izjutra) njima, i (da) osvane, pa (da) ide (na kraju noći) k njima dvojici. Zatim napaša, napasa (odlazi sa tom devom na ispašu), pa ne razumije (ne zna) za njega (za ovaj postupak ni) jedan od pastira (mekanskih čobana). Pa pošto je izašao (iselio se iz Meke u Medinu Muhammed a.s. sa Ebu Bekrom r.a.), izašao je (Amir Fuhejretov) sa njima dvojicom (u takvom stanju, na taj način što) njih dvojica čine sajahaćem naizmjenično njega dok su stigli njih dvojica (u) Medinu (tako čineći, tj. nekada bi Muhammed a.s., a nekada Ebu Bekr stavio ozadi, iza sebe Amira na devu). Pa se ubio (ubijen je) Amir, sin Fuhejreta (na) dan Bi'ri Meuneta.

A od Ebu Usameta, rekao je: rekao je meni Hišam, sin Urveta: Pa izvijestio je mene moj otac, rekao je: Pošto su se ubili (tj. Pošto su poubijani oni) koji su (pobijeni) u Bi'ri Meunetu i zarobio se (i zarobljen je među njima) Amr, sin Umejjeta Damrija, rekao je njemu Amir, sin Tufejla:

"Ko je ovo?" Pa je (pri tom pitanju) dao znak (pokazao je) k (jednome) ubijenom. Pa je rekao njemu Amr, sin Umejjeta: "Ovo je Amir, sin Fuhejreta." Pa je rekao: "Zaista već sam vidio njega poslije što se je ubio (nakon što je ubijen), (da) se je podignuo (tj. vidio sam ga da je on podignut) k nebu, čak da ja zaista pogledam (gledam) k nebu između njega i između zemlje (Zemlje), zatim se stavio (metnuo, spustio opet na Zemlju)." Pa je došao (od Uzvišenoga Allaha posredstvom anđela Džibrila) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, njihov izvještaj (tj. glas o njima, vijest o njihovoj pogibiji), pa je proglasio mrtvima njih (tj. objavio je njihovu smrt), pa je rekao:

"Zaista vaši drugovi već su se pogodili (tj. pogođeni su, tj. pobijeni su). I zaista oni su već molili svoga Gospoda, pa su rekli: "Naš Gospode! Izvijesti o nama (za nas) našu braću o (onome) što smo zadovoljni bili od Tebe (s Tobom) i (da) Si bio zadovoljan od nas (s nama)." Pa je izvijestio njih o njima. I pogodio se (tj. poginuo) je tada u (među) njima Urvete, sin Esma-a sina Salta, pa se imenovao (dobio ime) Urvete (sin Zubejrov) s njim (tj. po njemu, zbog njega - zbog toga Urveta Esma-ovoga); i (tada je poginuo) Munzir, sin Amra, (pa) se imenovao Munzirom (drugi sin Zubejrov Munzir po tome Munziru, zbog toga Munzira).

(Hoće da kaže da je Zubejr, sin Avvama dao imena svojim sinovima jednome Urvete, a jednome Munzir zbog toga što je u Bi'ri Meunetu poginuo jedan drug Muhammeda a.s. koji je imao ime Urvete, i jedan drugi koji je imao ime Munzir. A to je učinio zato što je rekao Muhammed a.s. da je Uzvišeni Allah objavio da je zadovoljan sa svima onima koji su poginuli u Bi'ri Meunetu, te je dao ime svojim sinovima Zubejr tih lica sluteći na dobro i želeći da i s njegovim sinovima isto tako bude zadovoljan Uzvišeni Allah.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Sulejman Tejmija od Ebu Midžleza, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Usrdno je molio (Činio je, Učio je kunut dovu) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, poslije naklonjanja (ruku'a u jutarnjoj molitvi-sabahu jedan) mjesec, proklinje (tj. proklinjući) Ri'l i Zekvan, i govori (tj. i govoreći):

"Usajjete je pogriješilo (bilo je neposlušno, nepokorno) Allahu i Njegovome poslaniku."

(Pod izrazom "usrdno moliti - kanete" i "usrdna molitva - kunutun, el-kunutun", misli se u tekstu na posebnu molitvenu formu, posebno očitavanje, dovu-molbu koja se izgovara u molitvi-namazu na stajanju prije naklonjanja, prije ruku'a, i ta molba-dova ima više varijanata, varijanti, oblika. To treba imati u vidu i u prošlom i u daljem tekstu gdje se god budu spominjali ti izrazi.)

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Malik od Ishaka, sina Abdullaha sina Ebu Talhata, od Enesa, sina Malika, rekao je:

Proklinjao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (one) koji su ubili - misli (na one koji su poubijali) njegove drugove u Bi'ri Meunetu - (proklinjao ih je) trideset jutara kada je proklinjao (plemena) Ri'l, i Zekvan i Usajjeta (koje) je pogriješilo Allahu i Njegovome poslaniku, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je Enes: Pa je spustio (objavio) Allah - uzvišen je - Svome vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, o (onima) koji su se pobili (koji su pobijeni), drugovima (izginulim u mjestu) Bi'ri Meuneta (jedan) Kur'an (tj. ajet - odlomak u Kur'anu što) smo čitali njega (taj ajet), dok se je (tj. te se je) dokinuo (tj. povukao taj odlomak - ajet - iz teksta Kur'ana uopće) poslije (a taj tekst je glasio ovako):

"Priopćite našem narodu, pa već smo sreli našega Gospoda, pa se je zadovoljio od nas (s nama), i zadovoljili smo se od Njega (s Njim)."

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Abdul-Vahid, pričao nam je Asim Ahvel, rekao je: pitao sam Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, o usrdnoj molbi u molitvi (je li ona uzakonjena), pa je rekao:

"Da." Pa sam rekao: "Je (li ona) bila prije naklonjanja (prije ruku'a u molitvi-namazu), ili (je) poslije njega (poslije ruku'a)?" Rekao je: "Prije njega." Rekao sam: "Pa zaista (jedan) omsica je izvijestio mene (pričajući on) od tebe (da je čuo) da si ti rekao: poslije njega (tj. Poslije naklonjanja, poslije ruku'a da je usrdna molba-dova)." Rekao je: "Slagao je. Usrdno je molio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, samo poslije naklonjanja (poslije ruku'a u molitvi, u namazu, a to je bilo svega jedan) mjesec (dana), (jer) zaista on je bio poslao (neke) ljude, rekne se njima čitači i oni su (brojali okolo, tj. i bilo ih je) sedamdeset ljudi, (poslao ih je) ka (nekim) ljudima od idolopoklonika (velikoga plemena Amirovića, i to ljudima one grupe Amirovića što je bila prijateljski raspoložena prema muslimanima) i (što) je između njih i između poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (bio jedan) ugovor prema njima. Pa su se pokazali (kao pobjednici oni koji nisu bili prijateljski raspoloženi prema muslimanima nad onima) koji su (bili ti što) je bio između njih i između poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ugovor. Pa je usrdno (svesrdno) molio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslije naklonjanja (poslije ruku'a u klanjanju jedan) mjesec proklinje ih (proklinjući ih)."

(Komentatori ovo kazivanje tumače ovako. Jedna grupa plemena Amirovića bila je naklonjena muslimanima i sklopila je i ugovor o sigurnosti sa njima. Poglavica te grupe bio je Ebu Bera' Amir, sin Malikov, i ta je grupa i pozvala sebi kurra'e-čitače. Poglavica druge grupe

Amirovića koja nije bila sklona ni naklonjena k muslimanima bio je Amir, sin Tufejla. Kada su kurra'i-čitači došli Amir Tufejlov je pozvao Amira Malikovoga da prekrše ugovor o sigurnosti i da ne pruže bezbjednost čitačima, nego da ih izdaju, da naprave vjerolomstvo. Većina Amirovića to nije htjela da učini, a onda je Amir Tufejlov sa svojom grupom pozvao u pomoć neka plemena iz Sulejmovića, a to su: Ri'l, i Zekvan i Usajjete. U okršaju tom pobijedila je grupa Amira Tufejlava grupu koja je bila sklopila ugovor sa Muhammedom a.s., i tada i tako su pobijeni ti čitači-kurra'i u mjestu Bi'ri Meunetu. Po tome tumačenju vidi se da su plemena Ri'l, i Zekvan i Usajjete ogranci većega plemena Sulejmovića, a nisu ogranci Amirovića, kako sam u prednjem tekstu negdje naveo, pa neka se to ima u vidu i na znanju.)